

HOUTBEWERKING DOOR BEREN

In dit tijdschrift werden reeds herhaaldelijk mededelingen gedaan omtrent de gewoonten van de maleise honingbeer of biroeang, zoals zijn inlandse naam in Sumatra luidt.

Van de verbazende kracht, die deze dieren met hun klauwen en kaken kunnen ontwikkelen kan men zich eerst goed een denkbeeld vormen als men de holle bomen ziet, waar zij bijennesten uitgehaald hebben, om zich aan de honing en de larven te vergasten.

Dat bijenlarven niet alleen voor beren een grote lekkernij vormen, is genoeg bekend. Op Java o.a. worden de bijenraten, die jong broed bevatten, met kokend water behandeld en dan de larven één voor één uit de cellen gehaald, liefst met behulp van een haarnaald, zoals de echte liefhebbers van alikruiken dat ook doen.

Ik ga van de stelregel uit, dat men, om over spijzen te kunnen oordelen, zoveel mogelijk alles zelf moet proeven, zolang het niet schadelijk of smerig is. Ik heb mij dan ook enkele malen aan een schotel gekookte bijenlarven vergast en moet bekennen, dat de smaak niet onverdienstelijk is.

Er zijn wel meer insecten, die als lekkernij volstrekt niet te versmaden zijn. Ik spreek uit eigen ervaring, als ik lekkerbekken aanraad eens een proef te nemen met de in klapperolie gebakken larven van de palmboorder (*Rhynchophorus*) of een termietenkoningin volgens hetzelfde recept toe bereid. Ook de gevleugelde vormen van termieten, de larvens, smaken overheerlijk, mits men ze maar niet des avonds onder een petroleumlamp verzamelt, want petroleum is niet bepaald geschikt de smaak van een gerecht te verbeteren.

De grote groene (soms bruine) sabelsprinkhanen (*Mecopoda elongata*), waarvan de vleugels er als bladeren uitzien, worden boven een vuurtje in hun eigen vet geroosterd en smaken deliciaus, nadat men kop, poten en vleugels verwijderd heeft. Johannes de Doper wist wel wat hij deed, toen hij in de woestijn honing en sprinkhanen op zijn menu plaatste.

Fig. 1. Door beer opengebeten boom in het gebergte boven Tandoeng-gadang.

(Foto A. H. van der Pijl).

In sommige streken van Java worden de groene rijstwantsen, walang sangit, als sambal bij de rijst verorberd. Ik heb mij ook eens — maar ook geen tweede keer! — aan dit gerecht gewaagd, maar kan niet zeggen, dat het naar meer smaakte. Misschien raakt men er echter op de duur wel aan gewend, evenals aan de onaangename smaak van whisky, tabak, knoflook en dergelijke.

Dat de meeste „beschaafde” mensen aan insecten, als toevoegsels tot de spijskaart, een gruwel hebben, berust toch bloot op vooroordeel en ongewoonte. Een sprinkhaan of een bij is immers een vrij wat zindelijker beest, dan een varken of dan onze hoog gewaardeerde *ajam orientalis*.

Mais revenons à nos ... ours. De honingberen dragen hun naam niet voor niets. Hebben ze ergens een bijennest ontdekt, dan is dit niet meer veilig voor hun snoeplust.

De grote indiese honingbij, *Apis dorsata*, hangt haar soms $1\frac{1}{2}$ M. lange raat aan de onderkant van een boomtak vrij, zonder beschutting op. Elke kolonie maakt slechts één raat. Ik veronderstel, dat deze dikwijls de prooi van beren worden, ofschoon nadere, op waarneming berustende gegevens mij niet ten dienste staan.

Wel weet ik uit eigen aanschouwing, dat de nesten van de kleine honingbij (*Apis indica*), evenals van de kleine angelloze bijtjes (*Trigona*) door beren zeer veel geplunderd worden. Deze bijensoorten maken veelal hun nesten in holle bomen, maar ook daar zijn ze niet veilig. Door het gegons, dat uit zo'n nest weerklinkt en misschien ook door de reuk van de honing heeft de bruine rover spoedig zijn buit gelokaliseerd. Met de tanden worden dan grote spaanders losgewerkt en met de klauwen verder uit elkaar gerukt. Als men bedenkt, dat de bijennesten zich dikwijls in holten van levende bomen bevinden, dan krijgt men respect voor zulk een prestatie. Men vindt dan ook zelden een beer met ongeschonden gebit.

Aan de steken van de bijen laten de beren zich weinig gelegen liggen. Hun dichte vacht zal hun lichaam voldoende tegen aanvallen beschermen, maar de geheel naakte neus en het zeer kort behaarde aangezicht zullen wel met menig angeltje kennis maken. Men kan ook veilig aannemen, dat de beren, die vooral des nachts op buit uitgaan, ook dien tijd zullen benutten, om de bijennesten uit te halen. En in het donker zijn de bijen lang niet zo agressief.

Bijgaande twee opnamen werden door de Heer A. H. VAN DER PIJL anderhalf jaar geleden gemaakt op circa 1500 M. hoogte in het bos op de Tandjoeng-gadang een berg in de nabijheid van Fort de Kock, aan de weg naar Loeboeksikaping.

In de holle boom had zich een nest van *Apis indica* bevonden, blijkens de stukjes raat, die wij er nog in vonden. Het was een levende boom, van ongeveer 45 c.M. stamdikte en het hout bleek zeer hard en taai te zijn.

Aan de voet van de boom lag een hele stapel afgescheurde spaanders. Het nest bevond zich zo hoog boven de grond, dat de beer, al ware hij recht op gaan staan, met zijn bek toch niet de opening had kunnen bereiken. Hij moet dus een klein eind in de boom geklommen zijn, zodat hij niet het vrije gebruik van zijn beide voorpoten kan gehad hebben. De moeilijkheden moeten daardoor voor de beer veel groter geweest zijn.

Ik bezocht enige tijd later deze plaats met de Heer B., directeur van de Ambachtsschool te Padang, een deskundige dus op het gebied van houtbewerking. Hij verklaarde, dat het zelfs voor een timmerman, met behoorlijke werktuigen toegerust, een heel karwei geweest zou zijn een boomstan van zulk een harde houtsoort op deze wijze toe te takelen.

Fig. 2. Zelfde boom als van fig. 1. met de losgewerkte splinters aan de voet.